

ЕФЕКТИВНА РЕНТНА ПОЛІТИКА ПРИ ВИДОБУВАННІ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ

*М. В. Жикаляк, канд. геол. наук, генеральний директор ДРГП «Донецькгеологія»,
dongeo@ukr.net*

Методологія дослідження. Результати отримані за рахунок застосування методів: аналітичних – при визначенні впливу рентної політики держави на ефективність використання мінеральних ресурсів надр; систематизації – при упорядкуванні сукупності знань про рентну політику, загального й особливого – при визначенні єдності та відмінності видів регулювання економічних відносин у сфері надрокористування у різних країнах світу; теоретичного узагальнення – при визначенні сутності понять «гірничя рента» та «підприємницька рента».

Результати. Визначено чинники, від яких залежать різні види ренти – рівень розвитку продуктивних сил та ефективність інститутів регулювання господарських відносин у сфері надрокористування. Описано причини утворення ренти та визначено її види. Встановлено чинники, на основі яких має обґрунтовуватися впровадження ставок оподаткування гірничої ренти при видобуванні (вилученні) газу метану вугільних родовищ. Визначено потенційну ефективність видобування метану з вугілля Донбасу з урахуванням його газовіддачі.

Запропоновано ряд уточнень до Законів України щодо визначення понять «видобування газу метану вугільних родовищ» та «дегазація вугільних родовищ». Для посилення раціональності природокористування у гірничій промисловості розроблено рекомендації щодо специфікації прав власності та застосування роялті на основі обсягів видобутку корисної копалини та доходів, одержаних від її реалізації на ринку.

Новизна. Обґрунтована необхідність радикального реформування рентних відносин у надрокористуванні. Розглянуто причини утворення ренти та її види. Охарактеризовані гірничий і підприємницький види ренти. Запропоновано методику розрахунку ставок роялті, яка враховує обсяги видобування корисних копалин і доходи від реалізації мінерально-сировинної продукції.

Практична значущість. Визначено методологічні засади обґрунтування ефективної рентної політики держави при видобуванні паливно-енергетичних

ресурсів. Запропоновано рекомендації щодо удосконалення державної політики в сфері регулювання рентних відносин у гірничо-видобувній галузі. Економічно обґрунтовано нарахування гірничої ренти

при оподаткуванні вилучення метану. Запропоновано розглядати його видобуток не тільки як вилучення супутньої сировини, а як рівноправне видобування. Визначено поправки до законів України з метою реформування рентних відносин у надрокористуванні.

Ключові слова: рентні відносини, рентна політика, роялті, гірнича рента, підприємницька рента, горючі корисні копалини.

Література

1. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі / М. Блауг; пер. з англ. І. Дзюби. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 670 с.

Blaug M. *Ekonomichna teoriya v retrospektyvi* [Economic Theory in Retrospect] / M. Blaug; per. z ang. I. Dzyuby. – K. : Vyd-vo Solomiyi Pavlichko «Osnovy», 2001. – 670 p.

2. Веткин А. Мировой опыт налогообложения и правового регулирования горной деятельности: моногр. / А. С. Веткин, Н. В. Жикаляк; НАН Украины, Ин-т экономики пром-сти. – Донецк, 2010. – 236 с.

Vetkin A. *Mirovoy opyt nalogooblozheniya i pravovogo regulirovaniya gornoj deyatelnosti: monogr.* [A. Global experience Vetkin tax and regulatory mining activity] / A. S. Vetkin, N. V. Zhikalyak; NAN Ukrainy, In-t ekonomiki prom-sti. – Donetsk, 2010. – 236 p.

3. Вишневецкий В. П. Налоговая политика и экономическая теория / В. П. Вишневецкий // Экономика Украины. – 2007. – № 9. – С. 4–20.

Vishnevskiy V. P. *Nalogovaya politika i ekonomicheskaya teoriya* [Tax Policy and Economic Theory] / V. P. Vishnevskiy // Ekonomika Ukrainy. – 2007. – № 9. – P. 4–20.

4. Жикаляк Н. В. Государственное регулирование рентных отношений в горной промышленности Украины: моногр. / Н. В. Жикаляк; НАН Украины, Ин-т экономики пром-сти. – Донецк, 2013. – 548 с.

Zhikalyak N. V. *Gosudarstvennoye regulirovaniye rentnykh otnosheniy v gornoy promyshlennosti Ukrainy: monogr.* [State regulation of rent relations in the mining industry of Ukraine] / N. V. Zhikalyak; NAN Ukrainy, In-t ekonomiki prom-sti. – Donetsk, 2013. – 548 p.

5. Эндерс А. Экономика природных ресурсов / А. Эндерс, И. Квернер. – 2-е изд. – Спб. : Питер, 2004. – 256 с.

Enders A. *Ekonomika prirodnnykh resursov* [Economics of natural resources] / A. Enders, I. Kverner. – 2-ye izd. – Spb. : Piter, 2004. – 256 p.